

Περίληψη Συνέντευξης Διονυσίας Σκαπέτη

Πρώτο ηχητικό αρχείο 1:41:00

[00:00:00] Η Διονυσία Σκαπέτη γεννήθηκε το 1935 στην Κεφαλονιά, στο Ληξούρι. Τα μαθητικά και εφηβικά της χρόνια τα έζησε στην Κεφαλονιά. Ο πατέρας της Κων/νος Χαμοσφακίδης, νωματάρχης, τραγουδούσε στη χορωδία του Τσιλίφη. Την μητέρα της την έλεγαν Αγγελική. Ο παππούς Διονύσης, από την πλευρά του πατέρα της, ήταν η ψυχή της οικογένειας. Έδινε τα ονόματα στα παιδιά που γεννιόντουσαν και είχε πάντα τον πρώτο λόγο σε όλα. Τον αγαπούσε πολύ.

[00:02:35] Τον Αύγουστο του 1953 έγινε ο φοβερός σεισμός της Κεφαλονιάς, τον οποίον και θυμάται οδυνηρά. Αφηγείται περιστατικό επι Χούντας στο Υπ. Γεωργίας που εργαζόταν, από ένα σεμινάριο σε υπόγειο. Λυποθύμησε γιατί φοβόταν εξαιτίας της εμπειρίας του σεισμού. Τα παιδιά της οικογένειας ήταν εννέα: πέντε αγόρια και τέσσερα κορίτσια. Το πιο μικρό το είχαν τότε μωρό στη σκηνή. Ο πατέρας της πούλησε τα ξύλα που του είχαν δώσει για να χτίσει παράγκα και επειδή είχε τον Τυπάλδο φίλο, κατάφερε να βάλει την οικογένειά του στο καράβι για τον Πειραιά.

[00:04:30] Όταν ήλθαν, έμειναν στο Περιστερί σε μια αυλή με πολλά δωμάτια, κοινή τουαλέτα και κοινή κουζίνα. Θυμάται που τα αδέρφια της πεινούσαν και έκλεβαν το φαγητό από την κατσαρόλα μιας κυρίας ευκατάστατης που μαγείρευε στην αυλή. Η μητέρα ψώνιζε με πίστωση τα φαγώσιμα, είχε ραπτομηχανή και έφτιαχνε στα παιδιά μέχρι παπούτσια. Στην συνέχεια έμειναν στη Φιλαδέλφεια. Την τραπεζαρία, τα τζάμια του σπιτιού της Κεφαλονιάς και τον κομό δεν μπόρεσαν να τα μεταφέρουν στο νέο σπίτι, γιατί ήθελαν πολλά χρήματα για μεταφορικά. Άφησαν λοιπόν τα έπιπλα στο Περιστερί.

[00:07:36] Το 1965, όταν μεγάλωσαν τα κορίτσια, η δεύτερη αδελφή είχε μια σχέση, αλλά ο πατέρας τους δεν τον ήθελε για γαμπρό. Όταν ο αδελφός μιας γειτόνισσας Κεφαλονίτισσας ήλθε από τον Καναδά ψάχνοντας νύφη, ο πατέρας αράδιασε και τις δυό του ανύπαντρες κόρες για να διαλέξει. Η κα Διονυσία ήταν ήδη παντρεμένη. Ο υποψήφιος γαμπρός διάλεξε την τρίτη κόρη, την οποία παντρεύτηκε μέσα σε τρεις μέρες με κουμπάρο τον άντρα της Διονυσίας. Το ζευγάρι έφυγε στον Καναδά όπου έκαναν τρία παιδιά και περιουσία. Σπίτια στον Καναδά, το Πολύδροσο και την Κεφαλονιά. Ο γάμος αυτός έγινε αφορμή να πάνε άλλα 6 παιδιά στον Καναδά. Τα δύο μεγαλύτερα αδέρφια γύρισαν πίσω και έκαναν περιουσία στην Ελλάδα.

[00:11:52] Ήρθε παντρεμένη το 1958 στο Χαλάνδρι. Αφηγείται το περιστατικό μέσα σε ένα λεωφορείο όπου την πρωτοείδε ο άντρας της και την πρόσεξε. Βρήκε τρόπο να την πλησιάσει με μια κοινή γνωστή και πήγαν μια μέρα όλοι παρέα για μπάνιο στη Λούτσα. Ο πατέρας της έστειλε και την αδελφή της την Καίτη μαζί. Στο μπάνιο πήγαν με καρτόσα από τη Φιλοθέη. Στην αρχή εκείνη ήταν αδιάφορη απέναντι στα συναισθήματά του. Εκείνος επέμεινε. Της τηλεφωνούσε από το τηλέφωνο του ψιλικατζίδικου της γειτονιάς. Της την έστηνε έξω από το γραφείο κάθε μεσημέρι για να πάνε να φάνε μαζί. Μετά από 7 μήνες του εξομολογήθηκε ότι της αρέσει και αποφάσισαν να πάνε για γάμο. Όταν μίλησε στον πατέρα της για τον Μιχάλη, τον άντρα της, η πρώτη του κουβέντα ήταν να ρωτήσει αν ήταν κομμουνιστής, γιατί ο πατέρας της ήταν χωροφύλακας. Την πρώτη φορά ο Μιχάλης ήρθε μόνος του στον πατέρα της και εκείνος τον έστειλε πίσω να έλθει με τη μάνα του. Την δεύτερη φορά πήγε στον πατέρα της με την μητέρα του και έναν γαμπρό της (άνδρα της

αδελφής της). Ο πατέρας της πήρε δάνειο 5 χιλιάδες και έκαναν τον αρραβώνα στη Φιλαδέλφεια. Ο Μιχάλης δεν δεχόταν να φάει στο σπίτι τους ούτε αυγό, γιατί δεν ήθελε να το στερήσει από τα παιδιά, τα αδέρφια της γυναίκας του. Ο Μιχάλης ήταν ξεχωριστός άνθρωπος και η αιτία να αγαπήσει εκείνη τους ανθρώπους του συνοικισμού και το Χαλάνδρι. Ο γάμος τους έγινε στην Αγ. Βαρβάρα της Λεωφ. Κηφισίας, στις 5 Ιουλίου του 1960.

[00:21:40] Όταν ήρθε νύφη στο Χαλάνδρι μάζευε τις γιαγιάδες της προσφυγικής γειτονιάς στο σπίτι της και τους διάβαζε κάθε βράδι βιβλία και την ιστορία του Θεόφιλου και της Θεοδώρας. Το σπίτι τους ήταν δύο προσφυγικά δωματιάκια που στο ένα καθόταν το νιόπαντρο ζευγάρι και στο άλλο η πεθερά της. Εκθειάζει την καλοσύνη της πεθεράς της. Θυμάται πως ο Μιχάλης και η μητέρα του αγαπούσαν τα αδέρφια της και τα φρόντιζαν. Ο πατέρας του Μιχάλη με την μητέρα του είχαν καφενείο στο συνοικισμό, στη συνέχεια το δούλεψε η ίδια με τον άντρα της. Εκεί ερχόντουσαν τα αδέρφια της τα αγόρια, έτρωγαν και τους έδιναν και λίγα χρήματα για χαρτζηλίκι. Ο Μιχάλης το πρωί ήταν οδηγός στην κοινότητα της Φιλοθέης και όταν σχολούσε μέχρι το βράδι δούλευε στο καφενείο.

[00:25:00] Η μητέρα του Μιχάλη ήταν από το Σιβρισάρι της Σμύρνης. Ο πατέρας του από τα Σόκια. Η πεθερά της ήρθε στην Ελλάδα με την μητέρα της και τις 6 αδελφές της, χωρίς τον πατέρα τους και τον αδελφό τους που τους πήραν οι Τούρκοι. Στην αρχή βγήκαν στη Χίο, μετά στην Καισαριανή. Τα κορίτσια αυτά βγήκαν στη δουλειά. Η μια έκανε κουμπότρυπες σε ραφτάδικο και παντρεύτηκε το ράφτη της, που έραβε τον βασιλιά Παύλο και τον Ψαθά, τον οποίο η κα Διονυσία γνώρισε και προσωπικά. Και η άλλη κόρη δούλεψε παντελονού σε ραφτάδικο και παντρεύτηκε κι αυτή το ράφτη. Όλες καλοπαντρεύτηκαν. Η πεθερά της παντρεύτηκε τον Βασίλη τον Σκαπέτη. Εκείνος ήρθε στην Ελλάδα μόνος, ήταν παντρεμένος στα Σόκια, αλλά με την Καταστροφή έχασε τη γυναίκα του και το παιδί του. Είχε πάρει ένα κτήμα στο ελληνорώσων και φύτευε καπνά και είχε εκεί και 17 εργάτριες. Μεταξύ αυτών ήταν και η πεθερά της. Είχαν μεγάλη διαφορά ηλικίας (15 περίπου χρόνια), αλλά η αδελφή του Ευαγγελία επέμενε να την ζητήσει. Πήγε να την ζητήσει από τη μάνα της στην Καισαριανή καβάλα σε άσπρο άλογο, με γκέτες. Παντρεύτηκαν και πήγαιναν πολύ καλά οικονομικά, ώσπου κάποιος από ζήλεια τον ξεγέλασε και τον έπεισε να πουλήσει τον καπνό όχι στο κράτος, αλλά σε κάποιον που παρίστανε τον πλούσιο και ήταν της ασφάλειας. Τον έκλεισαν στις φυλακές Αβέρωφ και τους ξετίναξαν οι δικηγόροι. Πάντα αναζητούσε το χαμένο τους παιδί και το ξαναβρήκε στο στρατό όταν πήγε να καταταγεί. Ο γιός του, ο Γιώργος, ήρθε εδώ με μια γιαγιά από την Ξάνθη. Γνωρίστηκαν οικογενειακώς και τους επισκέφτηκαν κι εκείνοι το 1974. Ο πατέρας του Μιχάλη έδωσε χρήματα και σε αυτό του το παιδί, δεν τον ξεχώρισε. Η κα Διονυσία έχει ακόμα καλές σχέσεις με τα παιδιά του Γιώργου. Όταν ο πεθερός της επέστρεψε στο σπίτι από τη φυλακή, αρρώστησε και η πεθερά της με τον Μιχάλη εργάστηκαν σε κάτι περιβόλια του συγγενή τους του Γιαλέρη.

[00:35:00] Το καφενείο στο Χαλάνδρι ήταν τόπος συνάντησης των ανθρώπων για να κλείσουν κάποιο μεροκάματο για την οικοδομή. Ήταν ανοικτό από το 1925. Όταν ήρθαν οι Γερμανοί, η πεθερά της ήταν μια ψηλή όμορφη γυναίκα. Η κα Σκαπέτη αφηγείται την ιστορία με τον Γερμανό που ερχόταν κάθε πρωί έξω από το μαγαζί για να την βλέπει, επειδή έμοιαζε στην μητέρα του. Κάθε φορά που ερχόταν, κάτι της έφερνε.

[00:40:01] Η κα Σκαπέτη ήταν δακτυλογράφος 32 χρόνια "σε μια καρέκλα" στο Υπουργείο Γεωργίας. Συνεργάστηκε με πολλούς διευθυντές που την αγαπούσαν πολύ. Θυμάται την εκπαίδευση στο σχολείο με τους καθηγητές της Κεφαλοννιάς, το πόσο καλοί ήσαν. Εκθειάζει τους παλιούς καθηγητές που μάθαιναν τα παιδιά γράμματα και αρχαία ελληνικά.

Ξένες γλώσσες έμαθε πιο πολύ στο γραφείο. Έκανε κάποτε αγγλικά και έκανε μια κοπάνα από το φροντιστήριο. Όταν το έμαθε ο πατέρας της την σταμάτησε. Διηγείται αναμνήσεις της από το σχολείο και τον τρόπο που διάβασε μια φορά στην τάξη αρχαίο κείμενο και ο καθηγητής την επιβράβευσε με υψηλό βαθμό.

[00:46:53] Αγάπησε πολύ τον άντρα της και μαζί μ'αυτόν και το Χαλάνδρι. Ήρθε στο Χαλάνδρι 22 ετών και είχε πολύ οικειότητα με όλους τους γείτονες λόγω του ενθουσιώδους της χαρακτήρα. Μετά το γραφείο έπιασε δουλειά στο μαγαζί. Το Σαββατοκύριακο λειτουργούσαν σαν ταβέρνα. Οι άνθρωποι ήταν εξαιρετικοί, οι γιαγιάδες, οι αδελφικοί φίλοι, οι κουμπάροι. Αναφέρει ονόματα των γειτόνων, όλοι πρόσφυγες. Είχαν σχηματίσει μια παρέα με τον άντρα της και πήγαιναν στις Τζιτζιφιές για να ακούσουν την Καίτη Γκρέις και με τον μοναδικό που είχε αυτοκίνητο τότε φίλο τους, πήγαιναν στην Πεντέλη για παγωτό και καφέ και γύριζαν στον Αριστείδη, παιδί του Αχιλλέα που τον είχαν σκοτώσει οι Γερμανοί στο σταυρό πηγαίνοντας για Ραφήνα. Ο Μιχάλης ήταν τόσο καλός που χαρτζιλίκωνε τα παιδιά του συνοικισμού που ήταν φαντάροι. Αναφέρει τον Βαγγέλη τον σιδερά που έπαιρνε στη δούλεψή του τα παιδιά του συνοικισμού με μισθό και ένσημα, ενώ ο ίδιος δεν έκανε ούτε σπίτι. Η οικογένεια του Βαγγέλη ήρθε από το Ικόνιο. Ο πατέρας του είχε ένα καρότσι έξω από το σχολείο και πουλούσε ξηρούς καρπούς. Η μάνα του που δεν γεννούσε παιδί, πήγε στην Παναγία την Ευαγγελίστρια και κατάπιε το φυτίλι, έτσι πίστευε πως έπιασε τον Βαγγέλη. Ο Βαγγέλης τους βοήθησε πάρα πολύ και δεν έλειπε από το μαγαζί, έτσι που τον κατηγορήσαν τον άντρα της για κομμουνιστή, επειδή έκανε παρέα μαζί του. Πιστεύει ότι αυτό του στοίχισε πολύ και γι αυτό τελικά πέθανε στις 26/6/1985, γιατί τον κυνηγήσανε στη δουλειά του στη Φιλοθέη.

[00:58:21] Επί Χούντας, κάθε βράδι περνούσε η περίπολος, δύο άντρες της ασφάλειας, έξω από το μαγαζί. Ο άντρας της έδινε αμερικάνικα τσιγάρα που του έδιναν από τη Φιλοθέη σε ένα παιδί στην ασφάλεια, τον Σήφη. Μια μέρα ο Σήφης με τον Μουγκό, άνθρωποι της ασφάλειας πήγαν στο περίπτερο του Κ. και είχε πέσει "σύρμα" από την Φιλοθέη ότι ο Σκαπέτης δεν συνηγορεί υπέρ της Χούντας, σαν "φανατικός κεντρώος". Του αφαιρέσανε όλες τις αρμοδιότητες από την Κοινότητα και δεν είχε καθήκοντα. Η κα Σκαπέτη αναφέρει κάποια γράμματα που έχει δημοσιεύσει και τους έστειλε η ίδια για τα γεγονότα αυτά. Ο Μιχάλης είχε φάκελο. Στην ασφάλεια στη Φιλοθέη πήγαν μαζί. Του έλεγαν: "πες ότι είσαι κομμουνιστής. Πες." Τον καλούσαν συνέχεια σε απολογία. Θυμάται ένα περιστατικό με ένα τιμολόγιο που του άλλαξαν επίτηδες το ποσό για να τον κατηγορήσουν. Κάποιος ασφαλίτης Σπανός παρουσιάστηκε στο μαγαζί και του συστήθηκε μεγαλόφωνα με προτεταμένο το όπλο για εκφοβισμό. Υπήρχαν άτομα που κατασκόπευαν το μαγαζί και καθόντουσαν σαν δήθεν πελάτες για να ακούσουν κουβέντες. Διηγείται ότι την 1η Απριλίου πέθανε το παιδί του Βασίλη του χασάπη και έπρεπε να πάνε στο σπίτι του νεκρού για την ολονυκτία, αλλά η κυκλοφορία είχε απαγορευτεί. Ο άντρας της τελικά απολύθηκε από τη Φιλοθέη, γιατί δεν συνηγόρησε υπέρ της Χούντας. Τότε ήταν δήμαρχος ο στρατηγός Καραμέρος και πήγε μόνη της στο σπίτι του Καραμέρου στη Φιλοθέη για να υποστηρίξει την αθωότητα του άντρα της. Τελικά εισακούστηκε και τον ξαναπήραν στη δουλειά.

[01:12:29] Αναφέρει τα μαγαζιά του προσφυγικού συνοικισμού: ο τσαγκάρης, το καφενείο, ο μανάβης, ο Γεωργίου ο παντοπώλης, ο Θεωρής ο μανάβης, ο Χιώτης ο μπακάλης, ο γαλατάς ο Λεπενιώτης, ο Τζίμης και ο Τζιμάκος παντοπώλης, κάποιος που έφτιαχνε τα πηλίνα. Θυμάται τον Κώστα που έπαιζε ούτι και έπαιζαν ρεμπέτικα. Το ρεμπέτικο άλλαξε την νοοτροπία της καντάδας στην Αθήνα. Τα φαγητά τους ήταν αριστουργήματα. Το Ιμάμ, τα γιαλαντζί, τα ντολμαδάκια, τα σουτζουκάκια. Έδιναν μεγάλη σημασία στο φαγητό. Η

πεθερά της όταν καθόταν να φάει έπρεπε να βρει την κατάλληλη στάση στο τραπέζι. Η πεθερά της ήθελε να τρώνε όλοι μαζί τις Κυριακές. Θυμάται το πεντακάθαρο τραπεζομάντηλο, το δίσκο με το πετσετάκι και την χαρτοπετσέτα στο σερβίρισμα του καφέ. Έκανε πολλά γλυκά του κουταλιού η πεθερά της. Οι άνθρωποι ήταν αγαπημένοι μεταξύ τους, νοιαζόντουσαν ο ένας για τον άλλον. Έδιναν σημασία στο κόλυβο και το ποιά θα το κάνει καλύτερα. Όλες οι γυναίκες του συνοικισμού ήταν στην εκκλησία τα ψυχοσάββατα. Θυμάται τις ασβεστωμένες γλαστρούλες με τα λουλουδάκια, την πάστρα και την καθαριότητα. Βγαίνουν στην πόρτα οι γυναίκες όρθιες και πιάνανε κουβέντα ώρα πολλή. Γλέντια γίνονταν σε περιπτώσεις γεγονότων και σε μεγάλες γιορτές. Της Αγ. Παρασκευής όλος ο συνοικισμός ήταν «επάνω» στην Αγ. Παρασκευή, της Αγ. Βαρβάρας στο Ψυχικό όλες, της Αγ. Μαρίνας στα Μελίσια όλες μαζί οι γυναίκες. Του Αι Γιαννιού με τις φωτιές τους μάζευε εκείνοι. Γιορτάζανε και τον Κλειδώνα. Διασκέδαζε όλη η γειτονιά. Υπήρχε σύμπνοια και αδελφοσύνη. Ήταν όλοι ίδιοι τότε, χωρίς ανταγωνισμούς. Οι δρόμοι ήταν χωματόδρομοι κι όταν έβρεχε ήταν μες'τη λάσπη, όμως τα σπίτια τους ήταν καθαρά. Στο ρέμα θυμάται τον τρελοΓιώργη. Ήταν καθηγητής και είχε φάει πολύ ξύλο από τους δεξιούς σαν αριστερός στην Κατοχή. Είχε στήσει μια παράγκα εκεί κάτω στην παιδική χαρά που είναι τα σπίτια, μέσα σε κάτι καλαμιές. Εκεί πέθανε και δενμίλαγε. Όπου ήθελεμίλαγε κι απ' όπου ήθελε έπαιρνε ό,τι του δίνανε, τυλιγμένος μέσα σε ένα αμπέχωνο.

[01:29:46] Θυμάται και την Ζασμίν σαν έναν άνθρωπο αλλιώτικο. Πήγαιναν μαζί εκδρομές. Ήταν δασκάλα της κόρης της της Αγγελικούλας στα Γαλλικά και πήγαινε κάθε Πέμπτη για να την δει. Την πήρε στον κύκλο της και την γνώρισαν. Χόρευε όμορφο ζεϊμπέκικο. Πήγαιναν μαζί στο Ωρωπό και μάζευε χόρτα. Της άρεσε πολύ η Ζασμίν. Αναφέρει το δώρο που της έκανε η Ζασμίν, μια καρέκλα με σκαλοπατάκια, όταν την είδε να ανεβαίνει σε ένα σκαμνί μια μέρα να φτάσει κάτι στην κουζίνα της και φοβήθηκε μήπως το ξανακάνει και χτυπήσει. Θυμάται τον Βαγγέλη τον σιδερά. Θυμάται τον Γρανίτσα που ήταν τόσο καλός, που έβγαζε σύνταξη με νόμιμο τρόπο στον κόσμο που του έλειπαν ένσημα. Η Ζασμίν τον είχε περιπολλού. Τέτοιοι άνθρωποι δεν υπάρχουν πια. Σήμερα η γειτονιά έχει αλλάξει. Δεν ξέρεις με ποιόν μιλάς. Δεν λένε καλημέρα και «δεν το λες κι εσύ τελικά».

Μιλάει για το κορίτσι της που το έχασε από σκλήρυνση κατά πλάκας. Δούλευε γραμματέας στο Ιασώ. Ο γιός της είναι παντρεμένος με δύο αγοράκια. Ο Βασίλης, ο γιός της, είναι ψυκτικός στο Ιασώ.

Δεύτερο ηχητικό αρχείο 9'

Θυμάται για την Μαριγώ την Καλούδα που ήταν το κέντρο του συνοικισμού. Ένας ζωντανός άνθρωπος με πολύ χιούμορ. Αφηγείται το περιστατικό με την Καλούδα και τον Κακαβά. Η Λέλα, η μάγισσα, έριχνε χαρτιά, ήταν μια άλλη χαρακτηριστική φιγούρα, προσφυγοπούλα κι αυτή. Η μάνα της, η Ελισάβετ, είχε τελειώσει την Σχολή του Γένους, δούλευε στα περιβόλια και ήταν προκομμένη. Ο πατέρας της ο Μωυσής ήταν τεμπέλης.